

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ, ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΗ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

Βίκη Ντρίτσου

ΠΜΣ Ψηφιακές Μέθοδοι στις Ανθρωπιστικές Επιστήμες

Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

2024-2025

11. Ανοιχτή Επιστήμη - Ανοιχτά Δεδομένα

Πηγές - Αναγνώσματα:

- European Commission, Open Science Policy. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/strategy-research-and-innovation/our-digital-future/open-science_en
- Unesco, Recommendation on Open Science. <https://www.dcc.ac.uk/resources/curation-reference-manual>

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ανοιχτή Επιστήμη

Ανοιχτά Δεδομένα

Αρχές FAIR

Αρχές CARE

”

"An approach to the scientific process that focuses on spreading knowledge as soon as it is available using digital and collaborative technology."

European Commission,
The EU's open science policy

Τι είναι η Ανοιχτή Επιστήμη;

- Πολιτικές, πρωτοβουλίες και δομές
- Καθιστούν την επιστήμη πιο
 - Παραγωγική, αποτελεσματική
 - Απρόσκοπτη, με διαφάνεια
 - Συμβατή με τις τρέχουσες ανάγκες
 - Κοινωνική ανάπτυξη

Στόχοι Ανοιχτής Επιστήμης

- Επιτάχυνση ανακαλύψεων
- Βελτίωση ποιότητας έρευνας
- Ενίσχυση ανθρώπινης και κοινωνικής ανάπτυξης
- Πώς επιτυγχάνονται τα παραπάνω;

Πρακτικές Ανοιχτής Επιστήμης

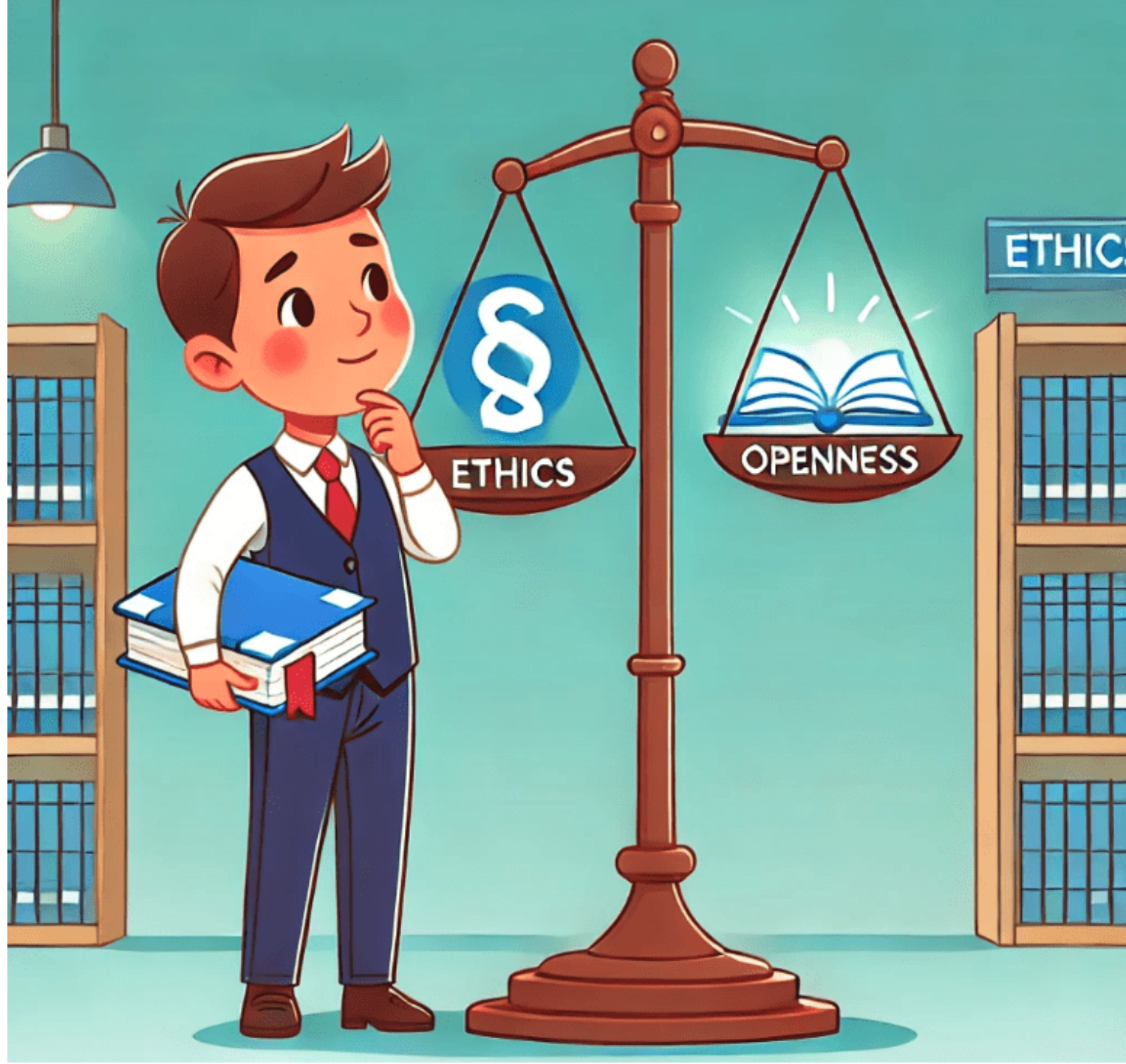
- Ανοιχτή κοινοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων
 - Προ-εκτυπώσεις (pre-prints)
 - Αποθετήρια
- Άμεση και απρόσκοπτη ανοιχτή πρόσβαση
- Διασφάλιση αναπαραγωγιμότητας αποτελεσμάτων
 - Επαλήθευση και αναπαραγωγή
- Προώθηση της επιστήμης των πολιτών (citizen science) και της δημόσιας εμπιστοσύνης

Μέσα Υποστήριξης Ανοιχτής Επιστήμης

- Νομοθετικό περιβάλλον
 - Νομοθεσία ΕΕ για δεδομένα και πνευματικά δικαιώματα
 - Ψηφιακό νομοθετικό πλαίσιο
- Υποδομές
 - [European Open Science Cloud \(EOSC\)](#)
 - κοινός ευρωπαϊκός χώρος δεδομένων—[Common European Data Space](#)
 - Πλατφόρμα [Open Research Europe](#)
 - [European Collaborative Cloud for Cultural Heritage \(ECCCH\)](#)
 - Πλατφόρμα [European Cloud for Heritage OpEn Science \(ECHOES\)](#)

Ανοιχτά Δεδομένα

- Βασικός πυλώνας της Ανοιχτής Επιστήμης
- Τα Ανοιχτά Δεδομένα προάγουν
 - Διαφάνεια: παρέχοντας τα πηγαία δεδομένα (raw data), τα ερευνητικά αποτελέσματα μπορούν να αναπαραχθούν και επαληθευτούν
 - Συνεργατικότητα: κοινή χρήση δεδομένων χωρίς γεωγραφικούς περιορισμούς
 - Αποδοτικότητα: χρήση υφιστάμενων δεδομένων => μείωση επανάληψης ίδιας προσπάθειας, οικονομία χρόνου

Δεοντολογικά Ζητήματα Ανοιχτών Δεδομένων

- Ιδιωτικότητα
- Προστασία προσωπικών δεδομένων
- Προστασία ευαίσθητων πολιτιστικών χαρακτηριστικών

Αρχές FAIR*

- Findability, Accessibility, Interoperability, Reusability (FAIR)
- Ευρεσιμότητα: μόνιμα αναγνωριστικά, μεταδεδομένα
- Προσβασιμότητα: δεδομένα διαθέσιμα, ανοιχτά πρωτόκολλα πρόσβασης
- Διαλειτουργικότητα: μεταδεδομένα, πρότυπα, τυπικές δομές οργάνωσης, ανοιχτοί μορφότυποι
- Επανάχρηση: τεκμηρίωση, άδειες χρήσης

*Wilkinson, M., Dumontier, M., Aalbersberg, I. *et al.* The FAIR Guiding Principles for scientific data management and stewardship. *Sci Data* 3, 160018 (2016).

<https://doi.org/10.1038/sdata.2016.18>

#BeFAIRandCARE

Αρχές CARE

- Collective benefit, **A**uthority to control, **R**esponsibility, **E**thics (CARE)
- Συλλογικό όφελος: βιώσιμα δεδομένα, παράγουν το κοινό όφελος
- Αρχή ελέγχου: αναγνώριση δικαιώματος πρόσβασης και διαχείρισης δεδομένων (που μας ανήκουν)
- Υπευθυνότητα: δέσμευση για σεβασμό στις πολιτιστικές ιδιαιτερότητες, συνεργασία, υποχρέωση λογοδοσίας
- Ηθική: προτεραιότητα στις ηθικές αξίες, πρακτικές που βασίζονται σε ηθικούς κανόνες, δικαιοσύνη, αξιοπρέπεια

Ανοιχτή Επιστήμη—πέρα από τα δεδομένα

- Ανοιχτή πρόσβαση
 - Ελεύθερη διάθεση ερευνητικών άρθρων και δημοσιεύσεων
- Ανοιχτός κώδικας
 - Κοινή χρήση ερευνητικού λογισμικού, εργαλείων και μεθοδολογιών που χρησιμοποιούνται στην έρευνα.
- Ανοιχτή αξιολόγηση από κριτές:
 - Διαφάνεια στη διαδικασία αξιολόγησης από κριτές
- Ανοικτοί εκπαιδευτικοί πόροι
 - Παροχή εκπαιδευτικού υλικού και κατάρτισης
- Επιστήμη των πολιτών: Συμμετογή του κοινού στην επιστημονική

Ανοιχτή Επιστήμη—πέρα από τα δεδομένα (II)

- Επιστήμη πολιτών (citizen science)
 - Συμμετοχή των πολιτών στην επιστημονική διαδικασία
- Προκλήσεις
 - προστασία της ιδιωτικής ζωής
 - πνευματική ιδιοκτησία
 - ποιότητα των δεδομένων

Στόχος: εκδημοκρατισμός της επιστήμης, ενίσχυση κοινωνικού αντίκτυπου

Join at menti.com | use code **5776 8646**